

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 27/2014 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till socialvårdslag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 september 2014 regeringens proposition med förslag till socialvårdslag och vissa lagar som har samband med den (RP 164/2014 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

— LM 46/2012 rd — Kari Tolvanen /saml m.fl.: lag om ändring av 25 § i barnskyddslagen (remitterad 18.10.2012)

Lagmotion

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (GrUU 36/2014 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Lotta Hämeen-Anttila, specialsakkunnig Virva Juurikkala, direktör Päivi Voutilainen och konsultativ tjänsteman Marjo Lavikainen, social- och hälsovårdsministeriet
- polisöverinspektör Stefan Gerkman och överingenjör Kirsi Rajaniemi, inrikesministeriet

- budgetråd Jouko Narikka, finansministeriet
- direktör Jari Rajanen och överinspektör Johanna Moisio, undervisnings- och kulturministeriet
- äldre justitieombudsmannasekreterare Kirsti Kurki-Suonio, riksdagens justitieombudsmans kansli
- förvaltningsråd Janne Aer, högsta förvaltningsdomstolen
- förvaltningsrättsdomare Paula Olenius, Åbo förvaltningsdomstol
- avdelningsdirektör Anu Muuri, Institutet för hälsa och välfärd
- enhetschef Pirkko Pakkala, Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland
- ledande sakkunnig inom socialvård Anna-Kaisa Tukiala, Helsingfors stads social- och hälsovårdsverk
- servicechef Minna Laakso, Kouvola stad
- chef för social service Leila Kankainen, Lah-tis stad
- direktör Heli Vertanen, Perusturvaliikelaitos Saarikka
- socialarbetare Teija Horsma, Länsi-Pohja sjukvårdsdistrikt även som representant för Meri-Lapin kehittämiskeskus
- familjeservicechef Tarja Nylund, Lasten ja nuorten talo
- utvecklingsdirektör Sari Laaksonen, Förbundet för Mödra- och Skyddshem

ShUB 27/2014 rd — RP 164/2014 rd

- avtalsfunktionär Sari Bäcklund, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- direktör Eija Roisko, Förbundet Utvecklingshämning/Tikoteekki
- programdirektör Hanna Heinonen, Centralförbundet för barnskydd
- expertjurist Esa Iivonen, Mannerheims Barnskyddsförbund
- direktör Anne Knaapi, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- ansvarig näringsexpert Aino Närkki, Sosiaalialan Työnantajat ry
- chef för fackliga frågor Marjo Varsa, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf
- enhetschef Tarja Myllärinen, Finlands Kommunförbund
- planerare Soili Nevala, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund Super rf
- verksamhetsledare Marja Tuomi, Närstående-vårdare och Vänner-Förbundet rf
- verkställande direktör Olavi Kaukonen, Aklinikstiftelsen
- kompetensområdeschef Jaana Manssila, Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto
- ordförande Birgitta Gran, Sosiaaliammattien yhdistys ry
- verkställande direktör Torbjörn Stoor, Sosiaalialan osaamiskeskusjohtajat
- ordförande, professor Juha Hämäläinen, Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet
- verksamhetsledare Satu Helin, Centralförbundet för de gamlas väl
- översocialråd Aulikki Kananoja.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Invalidförbundet rf
- De Utvecklingsstördas Stödförbund
- Centralförbundet för Mental Hälsa rf
- Alzheimer Centralförbundet
- Riksförbundet för Familjevård i Finland rf
- Finlands Svenska Handikappförbund, Förbundet de utvecklingsstördas väl FDUV rf, SAMS Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf
- Krigsinvalidernas Brödraförbund rf
- Rädda Barnen
- Blåbandsförbundet i Finland rf.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att en ny socialvårdslag stiftas. Syftet med lagen är att flytta tyngdpunkten från specialtjänster till allmänna tjänster, stärka klienternas jämlikhet och myndigheternas samarbete.

För att stärka klientorienteringen definieras i lagen de stödbehov utifrån vilka socialservicen och annan socialvård ska ordnas. Klienterna ska ha rätt till den service som tryggar oundgänglig omsorg och försörjning, liksom barnets hälsa och utveckling. Målet ska vara ett så effektivt och kortvarigt stöd som möjligt. Mer långvarig service ska tryggas för dem som behöver den.

En del av stödtjänsterna inom barnskyddets öppenvård kommer att flyttas till socialvårdslagen. Syftet är att sänka tröskeln för att söka stöd

och att säkerställa att familjer får nödvändigt stöd i rätt tid utan att vara klienter inom barnskyddet.

Övervakning av umgänge mellan barn och föräldrar är en ny uppgift som tilldelas kommunen. Dessutom ska nödvändig hemservice ordnas för barnfamiljer.

I lagen definieras central service som redan finns i kommunerna, såsom socialhandledning, social rehabilitering och ordnande av tillfälligt boende. Service som stöder rörlighet inkluderar bl.a. ledsagarservice, grupptransport och ersättning för transporter med taxi, invalidtaxi eller något annat fordon.

Propositionen innehåller bestämmelser om klientprocessen vilka ska tillämpas i all socialvård. Med hjälp av bestämmelserna hänvisas

klienterna snabbare till den service de behöver, klientrelationerna förkortas och servicen tryggs för de klienter som inte har rätt till socialvårdsservice på basis av speciallagstiftningen. Alla klienter inom socialvården ska ha rätt att vid behov få sitt servicebehov utvärderat, och en egen kontaktperson ska utses för klienten. Den bedömning av servicebehovet som görs i början av klientrelationen ska delvis ersätta de nuvarande klientplanerna. Lagen främjar också utarbetandet av gemensamma planer.

Man ska utnyttja strukturellt socialt arbete för att rätta till och förebygga sociala problem. Lagutkastet innehåller flera förslag med vilka man ska förbättra samarbetet mellan social- och hälsovården samt andra sektorer. Dessutom klargörs vilka bestämmelser som ska tillämpas på de gemensamma tjänsterna. Man ska se till att barn, unga personer och andra klienter som behöver särskilt stöd får service och att deras grundläggande fri- och rättigheter tillgodoses genom stöd av en socialarbetare, sektorsövergripande samarbete och enhetliga beslutsprocesser som gäller hela socialvården. Genom social rehabilitering ska det stödjas att unga personer får en arbets-, arbetsprövnings-, studie-, ungdomsverkstads- eller rehabiliteringsplats.

För att säkerställa servicens kvalitet inkluderar lagen bestämmelser om egenkontroll samt om socialvårdspersonalens anmälningsskyldighet.

För att förbättra socialvårdsklienternas rättskydd förlängs tiden inom vilken begäran om omprövning ska göras från 14 dygn till 30 dagar och ett system för besvärstillstånd ska ersätta besvärsförbudet enligt den nuvarande huvudregeln.

Propositionen innehåller ett förslag om ändring av barnskyddslagen. En klientrelation inom barnskyddet ska inledas först när det utifrån utredningar konstateras att barnet är i behov av barnskydd eller när barnet eller barnets familj ges service eller stödåtgärder inom barnskyddet.

Villkoren för brådskanande placering av barn skärps. Barnet ska kunna placeras brådskanande bara om förutsättningarna för omhändertagande uppfylls och barnet är i omedelbar fara eller om begränsningar ska tillämpas under placeringen. I stället för brådskanande placering ska placering inom öppenvården och andra stödåtgärder inom öppenvården kunna användas. Ändringen minskar åtgärder som vidtas mot de berörda vilja liksom arbetsmängden vid förvaltningsdomstolarna.

Rätten för barn och unga som får eftervård till tryggnad av boende och försörjning ska tydliggöras.

Anmälningsskyldigheten hos dem som arbetar med barn ska utvidgas. För att påskynda brottsundersökning ska de som arbetar med barn och som är skyldiga att göra en barnskyddsanmälan i framtiden vara skyldiga att göra en anmälan även direkt till polisen ifall de misstänker att ett barn misshandlas. Även tullen, gränsbevakningsväsendet och utökningsmyndigheten ska i framtiden vara skyldiga att göra en barnskyddsanmälan.

Propositionen hänför sig till regeringens proposition om statsbudgeten för 2015 och är avsedd att bli behandlad i samband med den.

Avsikten är att lagarna ska träda i kraft den 1 april 2015.

Bestämmelserna om hemservice ska dock tillämpas redan från och med den 1 januari 2015.

Lagmotionen

LA 46/2012 rd. I lagmotionen föreslås det att 25 § 3 mom. i barnskyddslagen ändras. Ändringen innebär att skyldigheten att göra barnskyddsanmälan direkt till polisen också gäller när det finns anledning att misstänka att ett barn har utsatts för ett våldsbrott som avses i 21 kap. i strafflagen och där det högsta straffet är fängelse i minst två år.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Målet med propositionen är att främja tillgång och tillgänglighet till socialvård på lika villkor, flytta fokus inom socialvården från korrigerande åtgärder till välfärdsförbättrande insatser och tidigt stöd, stärka klientorienteringen och helhetssynen när klienternas behov tillgodoses och ge människor stöd i deras vardagsmiljö.

Revideringen av socialvårdslagen infaller i ett svårt ekonomiskt läge med bland annat utdragen arbetslöshet och större risk för social marginalisering. Propositionen beskriver delområdena inom socialvården koncist och heltäckande och motiverar varför lagstiftningen bör ses över. För att fokus ska kunna förskjutas på det sätt som regeringen föreslår krävs det att arbetssätten ändras, men också att attityderna förändras radikalt inom socialvården och det anknytande utvecklingsarbetet.

I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att förslaget till ny socialvårdslag i flera hänseenden är av stor betydelse för de grundläggande fri- och rättigheterna och överlag korrekt vad beträffar skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna och de rättigheter som hör ihop med dem. Social- och hälsovårdsutskottet menar att lagförslagen medverkar till att uppfylla målen för reformen och förtydligar socialvårdslagens roll som allmän lag. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med de preciseringar som framgår av detaljmotiven.

Främjad välfärd

Som det sägs i motiven kommer fokus i socialvården att i högre grad sättas på insatser för större välfärd, preventivt arbete och tidigt stöd. Det betyder samtidigt att verksamheten ska vara systematisk och att problem ska förebyggas med proaktiva och tidiga insatser, men också att åtgärder sätts in tidigt och vid rätt tidpunkt när problem är ett faktum.

Enligt propositionen ska socialvård också vid tidigt och anspråkslösare stöd ses som en social

investering som kan motverka att problem hopar sig och kompliceras. När man satsar på förebyggande insatser och förvaltningsgemensam välfärdspolitik satsar man också på ett ekonomiskt och socialt hållbart samhälle, påpekar utskottet.

Den nya socialvårdslagen har tydligare karaktär av allmän lag än den gällande lagen. I speciellagar om särskilda befolkningsgrupper och klientgrupper ingår det däremot mer omfattande och mer ingående bestämmelser om det närmare innehållet i socialvården än i den allmänna lagen. Den nya socialvårdslagen lyfter dock fram individuella behov och vikten av att tillgodose dem. Det är befogat eftersom klientorientering är en viktig princip i propositionen. Reformen bör verkställas med särskild hänsyn till syftet att främja välfärd, dels i arbetet ute på fältet, dels i det sektorsövergripande samarbetet mellan myndigheterna. Det är viktigt att de nya arbetsgreppen i den förebyggande socialpolitiken får vidareutvecklas och förankras i kommunerna.

Bestämmelserna om strukturellt socialt arbete (7 §) stöder möjligheterna att ta fram välfärdsinformation som bygger på systematiskt klientarbete. Det strukturella sociala arbetet är ett led i åtgärderna för att främja hälsa och välfärd och det medverkar till att förbättra genomslaget av de sociala tjänsterna. I fortsättningen bör indikatorerna för resultaten inom socialvården aktivt utvecklas, anser utskottet.

Kundorientering

Enligt propositionen syftar reformen till att genom klientorienterad lagstiftning tillgodose olika befolkningsgruppers och åldersgruppers lika rätt att få allmänna sociala tjänster i tillräcklig omfattning. Tanken är att främja människors delaktighet, egenaktivitet och möjlighet påverka samhället och sin egen serviceprocess. Målet är att se servicen ur ett klientperspektiv. Klientorientering och tillgång på lika villkor hör enligt utskottet till de mest centrala målen med lagen.

I 11 § anges det individuella stödbehovet och den innefattar konkreta kriterier för att bedöma parternas behov av insatser och stärker klienternas rättstrygghet. Lagen bör därför verkställas med särskild hänsyn till hur bestämmelserna genomförs. Detta är viktigt för att ingen ska bli lidande av den anledningen att hjälpbehovet inte klart och tydligt kan inordnas under någon grupp som nämns i paragrafen eller att det uppstår oklarhet kring frågan om en insats ska ges på grundval av den allmänna lagen eller en speciallag. I förekommande fall måste klienterna få service enligt både den allmänna lagen och en speciallag för att socialvården ska se till klientens samlade situation.

Enligt 36 § ska servicebehovet bedömas i den omfattning som klientens livssituation kräver i samarbete med klienten och i förekommande fall i samråd med bland annat anhöriga. Brådskande hjälpbehov ska bedömas omedelbart och bedömningen av det egentliga hjälpbehovet måste inledas med en gång. Vid behov kan bedömningen senare kompletteras med en klientplan, som 39 § föreskriver närmare om. Bedömningen av servicebehovet spelar en framträdande roll för en fungerande serviceprocess och har ofta en avgörande betydelse för kostnaderna inom socialvården längre fram.

Utskottet välkomnar utgångspunkten att socialvården ska stärkas i människors vardagsmiljö under olika livsskederna. Enligt motiven innebär detta att vård på institution och omhändertaganden av barn ska sänkas till ett minimum och öppenvården i stället utvecklas och förbättras. Klientorienteringen kan också stärkas av att klienten får en egen kontaktperson, som är relevant för servicen och klientrelationen. Stödet enligt socialvårdslagen täcker in dels anhöriga och närstående till personer som får stöd enligt lagen om närståendevård, dels stöd till personer som tar hand om sina närstående utan att få stöd för närståendevård, poängterar utskottet.

Familj, barn och unga

En del stödåtgärder inom det öppna barnskyddet kommer att lyda under socialvårdslagen. Så ska det i fortsättningen vara möjligt att till exempel

få förebyggande stödåtgärder inom barnskyddet utan att ha en klientrelation. Reformen eftersträvar lägre tröskel för att söka stöd och förebyggande insatser för att problemen inte ska spåra ur. Detta är viktiga mål, menar utskottet. Redan nu finns det tydliga bevis från de kommuner och samkommuner som har arbetat i den nya socialvårdslagens anda att det går att påverka klientantalet och kostnaderna inom barnskyddet med hjälp av förändringar.

I dag går ungefär 90 procent av kommunernas hemservice till äldre personer. Reformen eftersträvar kvalitativa förbättringar i hemservicen. Satsningarna ska i synnerhet gälla service i hemmet för barnfamiljer eftersom det är en effektiv form av förebyggande och tidigt stöd. Hemservice är ett sätt att tillgodose barns rättigheter och minska behovet av specialiserade tjänster och barnskydd.

Övervakat umgänge för barn och föräldrar i skilsmässofamiljer är en ny uppgift för kommunerna. Denna skyldighet stöder barnens rätt att träffa den frånvarande föräldern. Med den formen av umgänge är det lättare att se till att barnets bästa tillgodoses i umgänget. Det är av stor vikt att stärka föräldraskapet och det kan man göras genom att det allmänna och tredje sektorn samarbetar om insatser och stödformer med låg tröskel. Dessutom bör det utredas om skilsmässorådsgivningen behöver ses över.

Fler insatser för utsatta unga, exempelvis socialt arbete med unga och social rehabilitering, backar upp ungdomsgarantin och hjälper de unga att få jobb, arbetsprövning, studieplats, verkstadsplats eller rehabilitering. Samtidigt är det lättare att förebygga att de unga ger upp platserna. Lagen innefattar en garanti för ungdoms-service och den består av egen kontaktperson, bedömning av servicebehovet, social rehabilitering. Tanken är att all service ska finnas på ett ställe, där de unga kan få multidisciplinärt stöd. I förekommande fall kan insatserna ges i samråd med ungdomsförvaltningen, hälso- och sjukvården, utbildningssektorn och arbets- och näringsförvaltningen, likaså i samarbete med organisationer och liknande. En viktig fråga är att stödet

måste var sammanhållet och att det skräddarsys alltefter de ungas behov.

Reformgenomförande

Den nya socialvårdslagen för med sig många omstruktureringar inom socialvården. Det går inte att förändra attityder och arbetssätt i en handvändning och reformen kräver stora satsningar på utbildning av personalen och vägledning av alla parter.

Kostnadseffekterna är direkt kopplade till kommunerna och samkommunerna anpassar verksamheten och servicestrukturen till den nya lagstiftningen. I ramen för statsfinanserna har det avsatts 16 miljoner euro för verkställigheten av agen. I det rådande ekonomiska läget kommer det att vara ett problem för kommunerna att satsa mer på att verkställa reformen. Tidigare erfarenheter visar dock att fokusförskjutningar i verksamheten kan ge besparingar inom en relativt kort tid. A och O är att införa ett flertal envägsåtgärder och att samarbeta sektorsövergripande för att uppnå målen.

Tidsplanen för att införa reformen har ansetts vara svår för kommunerna och det har föreslagits att reformen genomförs samtidigt som lagen om ordnade av social- och hälsovård. Utskottet menar dock att reformen bör införas så snart som möjligt och att kommunerna då måste få tydliga anvisningar och nödvändig utbildning. För genomförandet är det också av betydelse att det informeras ordentligt om reformen och när det införs och att personalen i kommunerna får adekvat utbildning om den nya lagen. För att underlätta verkställigheten föreslår utskottet att de bestämmelser som kräver uppdateringar av informationssystemen börjar tillämpas först från och med den 1 januari 2016. Också de åtstramade villkoren för placering av barn bör börja tillämpas först vid samma tidpunkt.

Beredningen av propositionen startade redan förra valperioden och den bygger på det förslag som arbetsgruppen utarbetade i tre år. Under arbetets gång hördes både klienter och personal för att lagen ska bli så funktionell som möjligt. Kostnadskalkylerna innehåller dock fortfarande ett flertal osäkerhetsfaktorer för både kommu-

ner och samkommuner. Ett lagstiftningsprojekt av denna storleksgrad kräver självfallet noggrann uppföljning av verkställigheten och konsekvensbedömning av bland annat tillämpningen av servicen och av kostnadseffekterna. Utskottet föreslår ett uttalande i frågan.

Utredning och utveckling

Under behandlingen i utskottet påpekades det att lagförslaget saknar bestämmelser om utredning och utveckling. Bestämmelserna om forskning, utbildning och utveckling i den nuvarande lagen kommer att gälla tillsvidare. Bestämmelserna i socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen kommer att samordnas och tas in lagen om ordnande av social- och hälsovård. Det viktigaste informationen om verksamheten måste dokumenteras, effekterna fortlöpande utvärderas och arbetsmetoderna utvecklas och revideras, anser utskottet.

Detaljmotivering

1. Socialvårdslag

3 §. Definitioner. I 34 § 2 mom. föreslår utskottet en ändring i tidpunkten för när en kundrelation börjar. Den ska börja redan vid anmälan. Följaktligen föreslår utskottet att definitionen på klient ändras här.

6 §. Rådgivning och handledning. Utskottet föreslår att det 1 mom. fogas en skyldighet att fästa särskilt avseende på rådgivning och handledning för barn, unga och personer med behov av särskilt stöd.

14 §. Socialservice som bemöter stödbehoven. I 2 mom. stryker utskottet hänvisningen till familjevård enligt familjevårdslagen eftersom riksdagen ännu inte har behandlat propositionen om familjevårdslagen (RP 255/2014 rd).

I 2 mom. används formuleringen "ordnande av de uppgifter som föreskrivits barnatillsyningsmannen" som kommunal socialservice. Utskottet föreslår att de uppgifter nämns som traditionellt har ansetts höra till socialservicen: att bi-

stå när avtal om vårdnad om barn och umgängesrätt samt om underhåll ingås och att göra utredningar av barnets levnadsförhållanden i ärenden om vårdnad om barn.

15 §. Socialt arbete. Utskottet föreslår att definitionen på socialt arbete ändras för att bestämmelsen bättre ska ge uttryck för det sociala arbetets karaktär av stödjande arbete som utförs i samråd med individen, familjen och den närmaste omgivningen.

16 §. Social handledning. Social handledning är ett nytt begrepp i lagstiftningen. Utskottet föreslår att definitionen breddas med de delområden som nämns i motiven till paragrafen och att den bättre säger ut vilken roll handledningen spelar för individens och familjens välfärd och delaktighet.

18 §. Familjearbete. Utskottet ändrar formuleringen 1 mom. för att understryka familjearbetets multidisciplinära karaktär.

19 §. Hemservice. Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att det i motiven (s. 91) sägs följande: "Service ska tillhandahållas när personen själv inte kan påverka hjälpbehovet, dvs. orsaken är i princip inte självförvållad ...". Vidare hänvisar grundlagsutskottet till följande i propositionen (s. 119): "Tillhandahållandet av hemservice är inte nödvändigt så som avses i lagen, om föräldrarna inte klarar av sin omsorgsuppgift till följd av egna val i anslutning till situation, ...". Det framgår dock inte av propositionen vad som avses med självförvållade orsaker eller egna val, påpekar grundlagsutskottet vidare. Uppenbarligen kan frihetsstraff för en förälder, alkoholism eller till exempel separation mellan föräldrarna räknas till de kategorierna. Grundlagsutskottet tillbakavisar den slutsats som eventuellt kan dras av motiveringen, det vill säga att den här typen av skäl automatiskt skulle leda till att hemservice avslås. Bestämmelserna avser i första hand att säkerställa barnets välfärd. Mot bakgrunden av 19 § 3 mom. och 6 § 3 mom. i grundlagen kan den här typen av skäl inte resultera i att det görs en bedömning av om kriterier-

na för hemservice som är nödvändig för att säkerställa omsorgsuppgiften är uppfyllda eller om hemservice är absolut nödvändig, även om propositionen understryker att det är föräldrarna som primärt har omsorg om barnet.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 2 mom. preciseras för att tolkningen inte ska vändas mot det ursprungliga syftet med momentet. Utskottet föreslår att hemservice ska lämnas av skäl som sätter ner funktionsförmågan eller på grundval av en särskild familje- eller livssituation. Sjukdom, förlossning, skada eller något annat liknande ska betraktas som funktionsnedsättande skäl. Med särskild familjesituation avses till exempel att föräldrarna ska skiljas, att den ena föräldern sitter i fängelse eller att en familjemedlem avlider. Också familjer med tvillingar och en anhörig att ta hand om kan anses ha en särskild situation. Också personer utan familj ska kunna få hemservice med hänvisning till en särskild situation. Enligt 4 mom. ska barnfamiljer alltid ha rätt att få nödvändig hemservice om det inte utan hemservice går att trygga barnets välfärd av de orsaker som anges i 2 mom. I sista hand ska det prövas från fall till fall om hemservicen är nödvändig.

23 §. Stöd för rörlighet. Utskottet föreslår att uttrycket "stöd för rörlighet" ändras till "service som stöder rörligheten" i rubriken och i 2 mom. Dessutom föreslår utskottet att begreppet "nedsatt funktionsförmåga" preciseras på samma sätt som i 19 §.

32 §. Barns och unga personers åsikter och önskemål. Utskottet föreslår att orden "ja edunvalvonta" stryks i rubriken i den finska lagtexten, eftersom bestämmelser om intressebevakning ingår i barnskyddslagen och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.

34 §. Inledning och avslutning av en klientrelation i socialvården. Utskottet föreslår att en precisering i tidpunkten för när en klientrelation inleds. Klientrelationen ska börja genast när en person har sökt socialvård.

36 §. *Bedömning av servicebehovet.* Utskottet föreslår att dels klienten och hans eller hennes intressebevakare, dels en anhörig eller en närstående ska kunna kontakta den kommunala myndighet som svarar för socialservicen för att bedöma klientens servicebehov. Tillägget ska ingå i 2 mom.

39 §. *Klientplan.* Utskottet föreslår att laghänvisningen i 1 mom. ändras.

40 §. *Anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov.* Utskottet föreslår att laghänvisningen i 3 mom. ändras.

46 §. *Beslut som tryggar vård och omsorg.* Utskottet föreslår en språklig justering i 1 mom.

57 §. *Hantering av klientinformation.* Paragrafen stryks eftersom lagen om klienthandlingar i socialvården inte har stiftats. Följaktligen ändras numreringen i 58—63 §.

61 § (62 §). *Ikraftträdande.* Utskottet föreslår att 19 § om hemservice ska tillämpas från och med den 1 januari 2015 som regeringen föreslår. För att underlätta verkställigheten av lagen ska 46, 48 och 49 § tillämpas först från och med den 1 januari 2016.

Utskottet föreslår att 2 mom. ändras för att 25, 26 och 26 a § om familjevård i den gällande socialvårdslagen och 27 d och 27 e § om verksamhet i sysselsättnings syfte och arbetsverksamhet för funktionshindrade fortfarande ska gälla.

2. Lag om ändring av barnskyddslagen

3 §. *Barnskydd.* Enligt propositionen ska begreppet utredning av behovet av barnskydd inte längre användas. Familjen ska inte längre vara klient inom barnskyddet medan behovet av barnskydd utreds. Utskottet stryker därför "behovet av barnskydd utreds" i 2 mom.

25 §. *Anmälningsskyldighet.* Utskottet föreslår vissa lagtekniska ändringar i 3 mom. 1 och 2 punkten.

27 §. *Inledande av klientrelation inom barnskyddet.* Utskottet föreslår att hänvisningen i 3 mom. ändras.

34 §. *Skyldighet att vidta stödåtgärder inom öppenvården.* Utskottet föreslår en lagteknisk ändring.

38 §. *Brådskanie placering av barn.* Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande att det inte går koppla ihop kriterierna för brådskanie placering med ett kommande behov av begränsningar som det görs i 1 mom. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att brådskanie placering ska förbehållas situationer när ett barn är i fara av de orsaker som anges i 40 §.

39 a §. *Utredning av de delaktigas åsikt.* Utskottet föreslår att hänvisningen i 1 mom. ändras.

56 §. *Ordande av vård utom hemmet som familjevård.* Utskottet föreslår att paragrafen inte ändras nu eftersom familjevårdslagen inte har stiftats än.

Ikraftträdandebestämmelsen. Utskottet föreslår att bestämmelserna med strängare villkor för placering av barn ska tillämpas först från och med den 1 januari 2016. Det underlättar verkställigheten av lagen. Vidare bör övergångsbestämmelsen i 2 mom. strykas beträffande underställning.

3. Lag om ändring av lagen om skada, ådragen i militärtjänst

6 §. Utskottet föreslår att service som stöder rörlighet läggs till bland ersättningsgill socialservice. Enligt den gällande socialvårdslagen räknas den som ersättningsgill hemservice.

11. Lag om ändring av 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

4 §. *Avgiftsfri socialservice.* Utskottet föreslår att laghänvisningen i 4 mom. ska ändras till 27 d och 27 c § i socialvårdslagen.

24. Lag om ändring av lagen om ändring av 6 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

Lagen om skada, ådragen i militärtjänst har ändrats genom lag xxx/2014, som träder i kraft den 1 juli 2015. För att de ändringar som nu föreslås i lagen inte ska bli upphävda då föreslår utskottet att lagen om ändringar av 6 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst ändras.

Lagmotion

Utskottet godkänner 25 § i lagförslag 2 enligt propositionen. Skyldigheten att göra barn-

skyddsanmälan utvidgas därmed på samma sätt som det föreslås i LM 46/2012 rd. Följaktligen behöver den föreslagna ändringen inte göras, och utskottet föreslår att lagmotionen avvisas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 3, 5—10, 12—23 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1, 2, 4 och 11 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

godkänner ett nytt lagförslag 24 (Utskottets nya lagförslag),

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande) och

förkastar lagmotion LM 46/2012 rd.

Utskottets ändringsförslag**1.****Socialvårdslag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Definitioner

I denna lag avses med
(1 punkten som i RP)

2) klient person som ansöker om eller anlitar socialvård eller som oberoende av sin vilja är föremål för socialvård,

(3—6 punkten som i RP)

4 och 5 §
(Som i RP)

2 kap.

Främjande av välfärd

6 §

Rådgivning och handledning

Kommuninvånarna ska ha tillgång till rådgivning och handledning inom socialvården. *Särskilt avseende ska fästas vid rådgivning och handledning för barn, unga och personer som behöver särskilt stöd.*

(2 mom. som i RP)

7—10 §
(Som i RP)

3 kap.

Socialservice11—13 §
(Som i RP)

14 §

Socialservice som bemöter stödbehoven

(1 mom. som i RP)

Som kommunal socialservice ska det även sörjas för specialomsorger om utvecklingsstörda, service och stöd på grund av funktionsnedsättning, tillhandahållande av utkomststöd till en person som vistas i kommunen, beviljande av social kredit till kommuninvånarna, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, service i anslutning till missbrukarvård, ordnande av stöd för närståendevård, (*utesl.*), vårdnad om barn och unga personer, barnskydd, adoptionsrådgivning, medling i familjefrågor, *uppgifter i samband med att beslut om vårdnad av barn och umgängesrätt fastställs och avgörs och* ordnande av åtgärder i samband med medling vid verkställighet av *besluten*, ordnande av de sakkunnigtjänster som hör till medling i domstol i ett ärende som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt, (*utesl.*) uppgifter i samband med utredande och fastställande av faderskap och ordnande av elev-

vård, enligt vad som dessutom bestäms särskilt om dessa serviceformer:

(1—8 punkten som i RP)

(9 punkten *utesl.*)

(9—16 punkten som i 10—17 punkten i RP)

15 §

Socialt arbete

Med socialt arbete avses (*utesl.*) klient- och sakkunnigarbete där det skapas en helhet av socialt stöd och service som bemöter individens, familjens eller gemenskapens behov, där helheten samordnas med stöd som erbjuds av andra aktörer samt där genomförandet och effekten av helheten styrs och följs upp. *Socialt arbete är arbete som stödjer förändring och som syftar till att tillammans med individen, familjen eller gemenskapen lindra svårigheter i en livssituation, stärka individens och familjens egna handlingsmöjligheter, öka deras delaktighet och främja gemenskapens sociala integration.*

16 §

Social handledning

Med social handledning avses (*utesl.*) rådgivning, (*utesl.*) handledning och (*utesl.*) stöd för individer, familjer och gemenskaper *i användningen av service och samordningen av olika stödformer. Målet är att främja individens och familjens välfärd och delaktighet genom att stärka deras livskompetens och funktionsförmåga.*

17 §
(Som i RP)

18 §

Familjearbete

Med familjearbete avses att välfärden stöds med hjälp av social handledning *och med annan nödvändig hjälp* i situationer där klienten och hans eller hennes familj eller den person som svarar för klientens vård behöver stöd och hand-

ledning för att stärka sina resurser och förbättra den ömsesidiga interaktionen.

(2 mom. som i RP)

19 §

Hemservice

(1 mom. som i RP)

Hemservice tillhandahålls *personer* som på grund av (*utesl.*) sjukdom, förlösning, skada eller (*utesl.*) av någon annan *liknande funktionsnedsättande orsak* eller *i en särskild familjelivssituation* behöver hjälp för att klara de uppgifter och funktioner som avses i 1 mom.

(3 och 4 mom. som i RP)

20—22 §
(Som i RP)

23 §

Service som stöder rörligheten

(1 mom. som i RP)

Service som stöder rörligheten ordnas för personer som inte klarar av att självständigt använda allmänna trafikmedel på grund av (*utesl.*) sjukdom, skada eller av någon annan *liknande funktionsnedsättande orsak* och som behöver service för att kunna utträta ärenden eller på grund av något annat behov som hör till det dagliga livet.

(3 och 4 mom. som i RP)

24—29 §
(Som i RP)

4 kap.

Tillhandahållande av socialvård

30—31 §
(Som i RP)

32 §

Barns och unga personers åsikter och önskemål

(Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.)

(1 och 2 mom. som i RP)

33 §
(Som i RP)

34 §

Inledning och avslutning av en klientrelation i socialvården

(1 mom. som i RP)

En klientrelation i socialvården *inleds på ansökan eller när* handläggningen av en anhängiggjord ansökan eller ett ärende som inletts på ett annat sätt påbörjas eller när en person ges (*utesl.*) socialservice. Klientrelationen avslutas när det för kännedom antecknas i socialvårdens klienthandling att det inte finns någon grund för att ordna socialvård.

35 §
(Som i RP)

36 §

Bedömning av servicebehovet

(1 mom. som i RP)

Bedömningen av servicebehovet ska påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Bedömningen ska påbörjas senast den sjunde vardagen efter det att klienten, *en anhörig eller en närstående* eller *klientens* lagliga företrädare för att få service har kontaktat den kommunala myndighet som ansvarar för socialservicen, om

(1 och 2 punkten som i RP)
(3—5 mom. som i RP)

37 och 38 §
(Som i RP)

39 §

Klientplan

Bedömningen av servicebehovet ska kompletteras med en klientplan som utarbetas för klienten eller genom en annan motsvarande plan, om det inte är uppenbart onödigt att utarbeta en plan. Planen ska utarbetas tillsammans med klienten, om det inte föreligger något uppenbart hinder för detta, i enlighet med 36 § 4 och 5 mom.

(2—4 mom. som i RP)

40 §

Anmälan till andra myndigheter om klientens stödbehov

(1 och 2 mom. som i RP)

Lagen om *klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000)* innehåller bestämmelser om utlämnande av uppgifter utan klientens samtycke. I förvaltningslagen föreskrivs om hänvisning av en klient till den behöriga myndigheten.

41—45 §
(Som i RP)

46 §

Beslut som tryggar vård och omsorg

En kommunal tjänsteinnehavare med socialarbetarbehörighet som utför klientarbete tillsammans med en egen kontaktperson ska besluta om den socialservice genom vilken i enlighet med 12—13 § nödvändig omsorg och försörjning samt hälsa och utveckling gemensamt tryggas för ett barn *som behöver särskilt stöd* eller någon annan klient som behöver särskilt stöd, om förfarandet tillgodoser klientens intresse.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 kap.

Att säkerställa kvaliteten på tjänsterna47—49 §
(Som i RP)

6 kap.

Ändringssökande50—54 §
(Som i RP)

7 kap.

Särskilda bestämmelser55 och 56 §
(Som i RP)57 §
(Utesl.)57—60 §
(Som 58—61 § i RP)

61 § (62 §)

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015, men så att 19 § tillämpas redan från och med den 1 januari 2015 och 46, 48 och 49 § från och med den 1 januari 2016.

Genom denna lag upphävs socialvårdslagen (710/1982). Den upphävda lagens 2 kap., 25, 26, 26 a, 27 d, 27 e (utesl.) och 40 § samt 5 och 8 kap. förblir dock i kraft.

(3 mom. som i RP)

62 § (63 §)
(Som i RP)

2.

Lag**om ändring av barnskyddslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i barnskyddslagen (417/2007) 2 kap., 31 § 2 mom. samt 35 § 2 mom.,

ändras 3 § 2 mom., 3 a § 1 mom., 25 § 1 och 3 mom., 25 a och 25 b §, 25 c § 3 mom., 25 d, 26, 27 § och 30 § 1 och 2 mom., 34 § 1 mom., 36 §, 37 § 2 mom., 37 a § 1 mom., 38 §, 39 a § (*utesl.*) 89 § 1 mom. 2 punkten samt 90 §, av dem 3 § 2 mom., 3 a § 1 mom., 25 a och 25 b §, 25 c § 3 mom., 26 §, 37 § 2 mom., 37 a § 1 mom., 39 a § samt 89 § 1 mom. 2 punkten sådana de lyder i lag 88/2010, 25 § 1 mom. och 36 § sådana de lyder i lag 911/2012, 25 § 3 mom. sådant det lyder i lag 542/2011, 25 d § sådan den lyder i lagarna 88/2011 och 542/2011 samt 38 och 90 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 88/2010, samt

fogas till lagen nya 37 b §, (*utesl.*) 38 a och 76 a § som följer:

3 § (*Ny*)

25 a—25 d och 26 §
(Som i RP)

27 §

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att (*utesl.*) klientplaner upprättas och att stödåtgärder inom öppenvården tillhandahålls.

Inledande av en klientrelation inom barnskyddet

(1 och 2 mom. som i RP)

Socialarbetaren ska i de barnskyddshandlingar som berör barnet göra en anteckning om att en klientrelation inom barnskyddet har inletts samt omedelbart underrätta vårdnadshavaren och barnet om detta, dock med beaktande av vad som bestäms i 11 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

3 a §
(Som i RP)

25 §

Anmälningsskyldighet

(1 mom. som i RP)

De personer som avses i 1 mom. är skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för

1) en gärning som är straffbar som *sexualbrott* enligt 20 kap. (*utesl.*) i strafflagen (39/1889), eller

2) en gärning som är straffbar som *brott mot liv och hälsa* enligt 21 kap. (*utesl.*) i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år.

30 §
(Som i RP)

7 kap.

Öppenvården

34 §

Skyldighet att vidta stödåtgärder inom öppenvården

(1 mom. som i RP)
(2 mom. *utesl.*)

36, 37, 37 a och 37 b §
(Som i RP)

38 §

Brådszkande placering av barn

Om ett barn av skäl som anges i 40 § befinner sig i omedelbar fara, (*utesl.*) kan den vård och omsorg som barnet behöver ordnas som brådszkande placering.

(2—4 mom. som i RP)

38 a §
(Som i RP)

39 a §

Utredning av de delaktigas åsikt

Innan ett beslut som gäller en brådszkande placering fattas enligt 38 och 38 a § samt 39 § 1 mom. ska det utredas vilken åsikt och uppfattning barnet, föräldrarna och vårdnadshavarna

samt andra personer som svarar för barnets vård och fostran har om saken. Utredningen behöver inte göras om den skulle medföra ett sådant dröjsmål i ärendets behandling som skulle orsaka men för barnets hälsa, utveckling eller säkerhet. (*Ny*)

(2 mom. som i RP)

56 §
(*Utesl.*)

76 a, 89, 90 §
(Som i RP)

Denna lag träder i kraft den 1 april 2015, men så att 38 och 38 a §, 39 a § 2 mom., 89 § 1 mom. 2 punkten och 80 § 1 mom. 2 punkten tillämpas först från och med den 1 januari 2016.

Denna lag tillämpas inte på besvär (*utesl.*) med anledning av ett beslut som fattats innan denna lag har trätt i kraft eller på behandlingen av besvär över ett sådant ärende vid en högre besvärinstans (*utesl.*).

4.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948) 6 § 4 mom., sådant det lyder i lag 1346/2010, som följer:

6 §

Till en skadad eller insjuknad vars invaliditetsgrad är minst 20 procent betalas ersättning för kostnaderna för hemservice enligt 14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen (/), (*utesl.*) boendeservice enligt momentets 7 punkt och service som stöder rörligheten enligt momentets 9 punkt, stöd för närståendevård enligt lagen om stöd för närståendevård (937/2005) samt kostna-

derna för sjukvårdstjänster enligt 24 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Hyror eller motsvarande avgifter för servicebostäder eller stödbostäder ersätts dock inte. I fråga om ersättning för hemservice och boendeservice och för stöd för närståendevård bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

11.

Lag

om ändring av 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) 4 § 1 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 1268/2006, som följer:

4 §

Avgiftsfri socialservice

Avgiftsfria är följande former av socialservice:

1) socialt arbete enligt 14 § 1 mom. 1 punkten i socialvårdslagen (/), social handledning enligt momentets 2 punkt, social rehabilitering enligt momentets 3 punkt, familjearbete enligt momentets 4 punkt, rådgivning i uppfostrings- och familjefrågor enligt momentets 12

punkt, övervakning av umgänge mellan barn och förälder enligt momentets 13 punkt, stöttat umgänge och övervakade byten enligt 27 § i den lagen samt verksamhet i sysselsättningssyfte för handikappade och arbetsverksamhet för handikappade, med undantag för transporter och måltider, enligt 27 d och 27 e § i socialvårdslagen (710/1982),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets nya lagförslag

24.

Lag

om ändring av lagen om ändring av 6 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ändring av 6 § i lagen om skada, ådragen i militärtjänst (/2914) 6 § 4 mom. som följer:

6 §

Till en skadad eller insjuknad vars invaliditetsgrad är minst 20 procent och till en skadad el-

ShUB 27/2014 rd — RP 164/2014 rd

ler insjuknad till följd av 1939—1945 års krig vars invaliditetsgrad är minst 15 procent, betalas ersättning för kostnaderna för hemservice enligt 14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen (/2014) och boendeservice enligt 14 § 1 mom. 7 punkten och service som stöder rörligheten enligt 14 § 1 mom. 9 punkten i den lagen, stöd för närståendevård enligt lagen om stöd för närståendevård (937/2005) samt kostnaderna för sjukvårdstjänster enligt 24 § i hälso- och sjukvårds-

lagen (1326/2010). Hyror eller motsvarande avgifter för servicebostäder eller stödbostäder ersätts dock inte. I fråga om ersättning för hemservice och boendeservice och för stöd för närståendevård bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 1 juli 2015.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur fokus i verkställigheten av socialvårdslagen flyttas till förebyg-

gande service, och i synnerhet bevakar kvaliteten på och tillgången till hemservice samt kostnadseffekterna och genomslaget.

Helsingfors den 26 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ari Jalonen /saf
Johanna Jurva /saf
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /saml
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Mikael Palola /saml

Terhi Peltokorpi /cent
Sari Sarkomaa /saml
Hanna Tainio /sd
Anu Vehviläinen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv
Erkki Virtanen /vänst
Pia Kauma /saml (delvis)
Anne Louhelainen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää
utskottsråd Harri Sintonen.

RESERVATION 1

Motivering

Totalrevideringen av socialvårdslagen är verkliga en välkommen reform. Vi anser att socialvården i fortsättningen i allt högre grad ska fokusera på förebyggande arbete och tidigt stöd. Också det praktiska planet måste fokus förskjutas från korrigerande åtgärder till insatser för att främja klienternas välfärd och ge dem hjälp i ett tidigt stadium. Alla befolkningsgrupper och ålderskategorier måste på riktigt ha lika rätt att få socialvård.

Hur bra målen och innebörden med lagen uppfylls beror på om det avsätts adekvata ekonomiska resurser för verkställigheten. Om man ser till regeringens ram- och budgetbeslut kommer det inte att bli så. Vi i Centern är oroliga över hur anslagen ska räcka till i kommunerna. Att döma av de sakkunnigas uttalanden har kommunerna och staten olika uppfattningar om hur mycket mer pengar det behövs för att verkställa lagen.

För kommunerna är det problem att regeringen ger löften utan täckning om att gallra i kommunernas uppgifter och skyldigheter samtidigt som den driver igenom den viktiga socialvårdslagen. Som det är nu vältrar regeringen över ansvaret på kommunerna som befinner sig i ett svårt ekonomiskt läge. De får försöka klara av viktiga och ännu viktigare lagfästa uppgifter bäst de vill.

Man måste med fog ställa frågan om det har avsatts tillräckligt stora anslag för exempelvis hemservice till barnfamiljer. Vi vill också peka på tillgången till den typen av personal som socialvårdslagen kräver. Redan idag har många kommuner svårt att få socialarbetare. Vi i Centern befarar att regeringen inte skjuter till tillräckligt med medel för att det ska gå att utbilda så mycket personal som reformen kräver.

Utöver anslagen spelar också ändrade arbetsmetoder en stor roll, anser vi. Det är extra viktigt inom barnskyddet och i hemservicen för barnfamiljer. Nu är det dags att komma bort från de splittrade insatserna, den snäva synen på ex-

pertis och till exempel de divergerande sätten att se på barnets bästa inom social- och hälsovården och inom utbildningen. De goda modeller som lagen för med sig måste snabbt spridas mellan kommunerna.

Det råder skriande brist på den kommunala hemvård för barnfamiljer som ingår i socialvårdslagen. På tjugo år har antalet barnfamiljer som får hemvård minskat till en femtedel av det de varit. När kommunerna inte har satsat på förebyggande insatser, kommer det fram i att fler mår dåligt och också i att antalet omhändertaganden ökar.

Vi måste omgående satsa på förebyggande barnskydd. På det lokala planet innebär det betydligt mer kommunal hemhjälp framför allt till barnfamiljer. Det är positivt att bedömningen av stöd och hjälp till barnen och familjerna inte i första hand ska vara kopplad till att barnet är klient inom barnskyddet. För att målet ska nås krävs det emellertid att kommunerna tillhandahåller nödvändig hemservice och nödvändigt familjearbete i tillräckligt stor omfattning. Efter lagändringen behövs det fortfarande öppenvård inom barnskyddet, och det går inte att lyfta över särskilt mycket resurser till den allmänna socialvården.

Centern hade förväntat sig att regeringen hade tagit tag i det faktum att barnskyddet har alltför många klienter per socialarbetare. I många kommuner kan en socialarbetare ha fler än hundra klienter och 60-70 klienter är vardagsmat. Experter bedömer att 30—40 klienter per socialarbetare är rätt nivå eftersom arbetet inom barnskyddet är mycket tungt och påfrestande. Behovet av tuffare barnskydd försvinner inte, åtminstone inte till en början, även om vi satsar på förebyggande insatser via den nya socialvårdslagen. Personalen måste ges möjlighet att helt och fullt gå in för det så viktiga barnskyddet. Därför anser vi att det behövs tydligare bestämmelser om antalet klienter per anställd. Följaktligen måste regeringen snabbt utreda behovet av änd-

ringar i antalet klienter per socialarbetare och lägga en proposition om frågan.

Vår åsikt är att närståendevården inte blir så mycket bättre trots socialvårdslagen. Vi föreslår att regeringen snabbt lägger fram en proposition för riksdagen och att den innehåller samordnade kriterier för stödet till närståendevård och lyfter över stödet på FPA. Det är enda sättet att ge närståendevårdarna lika villkor oavsett var de är bosatta.

Vidare är vi inte nöjda med bestämmelserna om familjevård i socialvårdslagen. Vi förutsätter att regeringen på allvar förbättrar familjevården för att den ska vara ett gångbart alternativ som mänsklig omsorg och vård.

Dessutom vill vi peka på socialvårdslagens förhållande till andra speciallagar, bland annat lagen om service och stöd på grund av handikapp. Kommer vi att få se tolkningsproblem, till exempel vid färdtjänst för barn med funktionsnedsättning? Det hade varit nödvändigt att tydligare lägga fast vilka tjänster som ingår i kommunernas särskilda ansvar och vilka som ingår i det allmänna ansvaret.

I Finland finns det ungefär en miljon ensamboende och de blir fler. Det är en grupp som ofta kommer i skymundan i socialtjänsten. Följaktligen är det viktigt att utbildningen inom det sociala området ger bättre kompetens i att bemöta ensamboende och att forskningen inom området utvidgas och får stöd. Men det räcker inte. Vi i

Centern anser dessutom att ensamboende, deras situation och försörjningsmöjligheter lyfts fram bättre.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner fyra uttalanden (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer hemservicen till barnfamiljer genom att avsätta tillräckligt stora resurser.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en ändring av lagen för att sänka relationen mellan antalet anställda och antalet klienter inom barnskyddet.*
3. *Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt bereder en proposition om samordnade kriterier för stödet för närståendevård och överföring av stödet på FPA.*
4. *Riksdagen förutsätter att regeringen denna valperiod förbereder en plan för att förbättra situationen och försörjningen för ensamboende.*

Helsingfors den 26 november 2014

Anu Vehviläinen /cent
Juha Rehula /cent
Terhi Peltokorpi /cent

Vi omfattar reservationen i fråga om uttalandena.

Erkki Virtanen /vänst
Outi Alanko-Kahiluoto /gröna

RESERVATION 2

Motivering

Propositionen om en ny socialvårdslag (RP 164/2014 rd) är till största delen en välkommen reform, anser vi. Den innehåller vettiga mål, till exempel att flytta fokus från specialiserade tjänster till allmänna tjänster, öka jämlikheten mellan klienterna och förbättra samarbetet mellan myndigheterna.

Tryggad hemservice

Det brister på en del punkter i lagberedningen. Vi håller med grundlagsutskottet om att bestämmelserna om hemservice inte till alla delar garanterar barnets bästa. Enligt propositionen ska hemservice kunna avslås "om föräldrarna inte klarar av sin omsorgsuppgift till följd av egna val i anslutning till situation". när personen själv inte kan påverka hjälpbehovet, dvs. orsaken är i princip inte självförvållad och personen har inte möjlighet att eliminera orsaken".

Vi Sannfinländare anser att den typen av skäl inte får leda till att hemservice avslås. Skälen kan vara till exempel att en förälder har missbruksproblem eller någon annan självförvållad sjukdom eller själv är orsaken till ett olycksfall. Barnets bästa måste alltid ha högsta prioritet och familjen måste under alla omständigheter få hemservice av de skäl som anges i 19 § 2 mom. i socialvårdslagen.

Bestämmelserna i 19 § 4 mom. innebär att hemservice är en subjektiv rätt för barnfamiljer på de villkor som finns 2 mom.: "Barnfamiljer har rätt att få sådan hemservice som är nödvändig för att trygga familjens omsorgsuppgift, om det på grund de orsaker som anges i 2 mom. går att trygga barnets välfärd utan hemservice". Det är bra för barnfamiljerna eftersom rätten till hemservice är sämre i den gällande lagen. Där är rätten kopplad till anslag och är alltså inte subjektiv.

Det är dock beklagligt att skrivningen i 19 § 4 mom. om barnfamiljers subjektiva rätt att få

hemservice leder till att andra befolkningsgrupper med behov av samma service får försämrade villkor. Deras möjligheter att få hemservice är fortfarande beroende av att det finns anslag. Därmed kan det bli svårare för äldre att få servicen trots att också dagens resurser är otillräckliga.

Vi i Sannfinländarna anser att stödet till barnfamiljerna inte ges på bekostnad av de äldre och andra utsatta grupper. Hemservicen måste utan vidare vara en subjektiv rätt också för andra grupper, i synnerhet för äldre. Det vore mycket nödvändigt redan av den anledningen att målet är att äldrebefolkningen ska kunna bo och få vård i hemmet så länge som möjligt. Följaktligen kommer de att behöva ännu mera hemservice i framtiden.

För att säkerställa adekvata resurser till hemservicen föreslår vi att yrkesbeteckningen hemvårdare återinförs. Hemvårdarna kunde ha vissa uppgifter inom hemservicen och ge konkret hjälp i barnfamiljernas och de äldres vardag. Samtidigt kan närvårdarna i högre grad koncentrera sig på vård och omsorg.

Adekvat rådgivning

I 2 kap. 6 § i socialvårdslagen ingår det bestämmelser om rådgivning och handledning för kommuninvånarna i socialvård och sociala trygghetsförmåner. Sannfinländarna håller med social- och hälsovårdsministeriet om att bestämmelsen har mycket liten förpliktande karaktär. För att göra paragrafen mer förpliktande kunde följande tillägg göras enligt vad ministeriet föreslår: "Särskilt avseende ska fästas vid rådgivning och handledning för barn, unga och personer i behov av särskilt stöd".

Bristfällig lagberedning och kommunernas resurser

Konsekvensbedömningen är bristfällig vad gäller bland annat kostnaderna, påpekar vi. Reger-

ingen uppger att den nya lagen kommer att kosta 32 miljoner euro, medan Kommunförbundet räknar flerdubbelt större kostnader. Vi anser att det behövs testkalkyler med flera andra variabler vid sidan av personalkostnader för att få fram de verkliga siffrorna.

Dessutom vill vi påpeka att tidsplanen för ikraftträdandet är alltför stram för kommunerna. Tiden för verkställigheten är också för kort. I stället hade kommunerna varit betjänta av mer tid för att införa de lagstadgade ändringarna. Den nya lagen och de nya skyldigheterna för kommunerna kräver bland annat fortbildning för personalen, ändrade anvisningar, omställningar i informationssystemen och nyanställningar (t.ex. socialarbetare).

Vidare vill vi påpeka att lagförslaget ger kommunerna fler uppgifter och ökar deras personalbehov, trots att i dagsläget inte har resurser för de nuvarande uppgifterna. Kommunerna blir lidande när statsandelarna sjunker och det råder brist på kvalificerad arbetskraft. Det är skriande brist på exempelvis behöriga socialarbetare. Vi i Sannfinländarna förutsätter därför att kommunerna får adekvata resurser för att genomföra lagändringen.

Avslutningsvis vill vi framhålla att det i det här läget inte går att samordna socialvårdslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård på bästa möjliga sätt. Lagen om ordnande av social- och hälsovård träder i kraft 2017 och socialvårdslagen den 1 januari 2015. I fortsättningen måste socialvårdslagen trots det samordnas med lagen om ordnande av social- och hälsovård, vilket betyder att den måste ändras kort ef-

ter att den har införts. Enligt vår mening hade det varit vettigare att bereda lagarna gemensamt.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslagen godkänns enligt utskottets betänkande och

att riksdagen godkänner fyra uttalanden (Reservationens förslag till uttalanden)

Reservationens förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att revideringen av socialvårdslagen ger medborgarna tillräckliga socialvårds-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster i överensstämmelse med 19 § i grundlagen, inklusive tillräckligt mycket hemservice och adekvat rådgivning om förmåner.*
2. *Riksdagen förutsätter att hemservicen i fortsättningen ska vara en subjektiv rätt för alla befolkningsgrupper.*
3. *Riksdagen förutsätter att rådgivningen om förmåner ska vara tillräckligt omfattande beträffande barn, unga och personer i behov av särskilt stöd.*
4. *Riksdagen förutsätter att kommunerna garanteras tillräckliga resurser för att kunna genomföra socialvårdslagen på behörigt sätt och att personalen får utbildning om reformen.*

Helsingfors den 26 november 2014

Johanna Jurva /saf
Ari Jalonen /saf
Anne Louhelainen /saf